

FACTCHECKER

Door JAN JAGERS, illustratie FRED

‘Fijnstof is al dodelijk na een dag’

NRC

→ONWAAR
→GROTENDEELS ONWAAR
→GROTENDEELS WAAR
→WAAR

Uit grootschalig onderzoek van cardioloog Jean-François Argacha (UZ Brussel) en collega's bij patiënten in België die tussen 2009 en 2013 een hartaanval hadden, blijkt een verband met luchtvervuiling. Piekt die, dan zien artsen in de daarop volgende vierentwintig uur significant meer mensen met een hartinfarct, zo raakte onlangs bekend.

Dat herinnert aan een bericht in *NRC*. 'Niet alleen sterfte op lange termijn, maar ook sterfte de volgende dag: dat is een nieuw ontdekt effect van fijnstof', lezen we rond de jaarwisseling in de Nederlandse krant. 'Hoe meer er van het fijnste fijnstof (PM_{2,5}) in de lucht hangt, hoe meer 65-plussers een dag later overlijden.' Ook ver beneden de geldende toegelaten waarden is PM_{2,5}-fijnstof nog ongezond, en dat blijkt uit 'een groot Amerikaans onderzoek

naar het moment van overlijden van ruim 22 miljoen oudere Amerikanen in de jaren 2000 tot en met 2012', gepubliceerd in het *Journal of the American Medical Association*. 'Fijnstof is al dodelijk na een dag', kopte *NRC*.

Klopt dat?

Ja, zegt hoogleraar milieu-epidemiologie Tim Nawrot (UHasselt). 'Wat meer is: het is geen nieuws. We weten dat al lang.'

'PM' staat voor 'particulate matter'. Met PM₁₀ duiden wetenschappers fijnstof aan dat kleiner is dan 10 micrometer, met PM_{2,5} bedoelen ze deeltjes die nog vier keer kleiner zijn. Ter vergelijking: de diameter van een zandkorrel is 90 micrometer.

'Dat fijnstof overlijden triggert, blijkt uit meer dan duizend studies en is algemeen aanvaard', zegt Tim Nawrot. Onderzoek van ruim tien jaar gele-

dag met meer fijnstof 108.'

De slachtoffers zijn vooral ouderen, pasgeboren baby's met complicaties en mensen bij wie al ziekte sluimert, nuanceert Nawrot. 'Maar het gaat om aantoonbaar meer mensen dan zij die een paar dagen later sowieso gestorven zouden zijn. Hoewel onze luchtkwaliteit vandaag iets beter is dan toen, raden we daarom bijvoorbeeld fysieke inspanningen af bij smogalarm.'

Die norm is minder streng dan wat de Wereldgezondheidsorganisatie adviseert. Het jongste rapport van het Europees Milieuaagentschap (2017) wijst aan fijnstof – volgens 'een redelijke aanname', dixit Frans Fierens van de Vlaamse Milieumaatschappij – 6860 vroegtijdige overlijdens toe voor het jaar 2014.

Ze zijn onder meer te wijten aan hart- en vaatziekten. Van de jaarlijks zesduizend hartinfarcten in België worden er vijftig tot honderd getriggerd door fijnstof, schat cardioloog Marc Claeys (Universitair Ziekenhuis Antwerpen), de voorzitter van de Belgian Society of Cardiology. 'De norm moet strenger. En de transitie naar groene energie moet sneller. Die heeft een direct gezondheidseffect.'

CONCLUSIE

De stelling klopt, en geldt vooral voor wie een zwakke gezondheid heeft. Dat recent onderzoek ook een kortetermijngesondheidseffect vindt bij doorsnee gezonde mensen, zwengelt de discussie aan over de toegelaten normen.

Krasse uitspraak, straf cijfer of dito feit in de actualiteit gezien? Stuur uw vraag met exacte bronvermelding van het citaat naar factchecker@knack.be

VITO, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, rapporteerde vorig jaar nog een kortetermijneffect van fijnstof bij 2449 kerngezonde mensen. 'Bij slechte lucht met meer fijnstof hadden ze de dag nadien een verminderde longcapaciteit', zegt onderzoeker Luc Int Panis. 'Onomkeerbaar is dat niet. We maten wel bij concentraties die aan de Europese norm voldoen.'

den, dat hij samen met collega's publiceerde in *Journal of Epidemiology and Community Health*, nam de proef op de som voor België. 'We hebben de dagen met de 25 procent laagste luchtvervuiling vergeleken met die met de 25 procent hoogste, en vonden een verschil in sterfte de dag nadien van 8 procent. Simpel gezegd: overlijden na een luchtzuivere dag 100 mensen, dan zijn er dat na een vervuilde